

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО – НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Кафедра соціальних та загальнотехнічних дисциплін
(повна назва кафедри)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

HISTORY OF ECONOMICS AND ECONOMIC THOUGHT
(шифр і назва дисципліни)

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

тип дисципліни

обов'язкова

обов'язкова / вибіркова

мова(и) викладання

українська

українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»
(повна назва навчальної дисципліни)
с однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка
(шифр і назва)

освітня програма(ми) Економіка підприємства
(повна назва освітніх програм)

«12» серпня 2023 року. - 15 с.

Розробник: **Букіна Тетяна Вікторівна** - к. і. н., доцент, завідувачка кафедри соціальних та загально технічних дисциплін Первомайського навчально – наукового інституту НУК імені адмірала Макарова.

 Т.В.Букіна

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» узгоджено з гарантом освітньої програми:

«Економіка підприємства» к. е. н., доцент Мігай Н.Б.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» розглянуто на засіданні кафедри соціальних та загально технічних дисциплін Первомайського навчально – наукового інституту НУК імені адмірала Макарова
Протокол № 3 від «16» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри к. і. н., доцент Букіна Т.В.

Робоча програма навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» затверджена Науково-методичною радою Первомайського навчально – наукового інституту НУК імені адмірала Макарова
Протокол № 11 від «18» серпня 2023 р.

Голова НМР ПННІ НУК к. е. н., доцент Гришина Л.О

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	5
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Тематичний план дисципліни	8
7. Самостійна робота	13
8. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування.....	14
9. Форми поточного та підсумкового контролю	14
10. Критерії оцінювання результатів навчання	15
11. Рекомендовані джерела інформації	15

ВСТУП

АНОТАЦІЯ

Вивчення історико - економічного досвіду та ідей видатних представників економічної науки; формування уявлень про особливості розвитку окремих країн; визначення факторів та причин швидкого розвитку одних країн та відставання інших у різні проміжки часу; поглиблення та розширення знань з економічної теорії; формування теоретичної бази для аналізу проблем сучасної економічної політики; підвищення економічної та загальної культури фахівця з економіки.

Ключові слова: натуральне господарство, інституціоналізм, класична школа, маржиналізм, вартість, державне регулювання економіки, інформаційне суспільство.

Study of historical and economic experience and ideas of outstanding representatives of economic science; formation of ideas about the peculiarities of the development of individual countries; determination of the factors and reasons for the rapid development of some countries and the lag of others in different periods of time; deepening and expanding knowledge of economic theory; formation of a theoretical basis for the analysis of the problems of modern economic policy; improvement of the economic and general culture of an economics specialist.

Key words: subsistence economy, institutionalism, classical school, marginalism, value, state regulation of the economy, information society.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна та заочна форми навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова
Модулів - 2	Спеціальність: 051 Економіка 071 Облік і оподаткування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Освітні програми: Економіка підприємства; Економіко – правове забезпечення діяльності підприємства Облік і аудит Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Рік підготовки – 1-й/ 1-й.
Змістових модулів - 2	Ступінь освіти: перший (бакалаврський)	Семестр – 1 / 1
Загальна кількість годин - 150		Лекції – 30// 4
Тижневих годин: 8		Семінарські заняття – 30 / 4
Аудиторних – 4		Самостійна робота – 90 / 142
Самостійної роботи – 4		Вид контролю: - іспит

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета: програма дисципліни передбачає вивчення розвитку світового господарства та його наукового відображення в економічній думці. Головною метою дисципліни є формування знань про історичний розвиток господарств та економічної думки країн Європейської цивілізації для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем.

Завданням вивчення навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є засвоєння основних напрямів сучасного етапу розвитку економічних концепцій головних шкіл і напрямів економічної думки: наукових досягнень вчених-економістів; збагачення культури економічного мислення; оволодіння навичками критичного мислення; уміння розробляти пропозиції перспективного розвитку минулого. Завданнями вивчення дисципліни є вивчення теоретичних положень сучасної економічної науки у формі лекцій та самостійного вивчення літературних джерел; практичне опрацювання теоретичних засад та конкретних методик сучасних економічних досліджень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є вивчення сутності, характерних рис, закономірностей форм прояву розвитку господарства країн світу в історичному минулому та економічної думки з метою розширення можливостей студентів для їх повноцінного особистісного і професійного розвитку.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає попереднє опанування знаннями та вміннями з навчальних дисциплін «Історія України», «Політична економія» і є необхідною для сприйняття подальших навчальних дисциплін «Мікроекономіки», «Макроекономіки», «Міжнародної економіки» тощо.

4. Очікувані результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем

спеціальності 051 Економіка

освітня програма «Економіка підприємства»

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Характеристика доіндустріальної економіки та економічні погляди того часу

Тема 1. Предмет та метод історії економіки та економічної думки

Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій

Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.)

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст. ст.)

Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI—перша половина XVII ст.)

Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII- перша половина XIX ст.)

Змістовий модуль 2. Економіка та економічна думка індустріальної ери

Тема 1. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.)

Тема 2. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки (друга половина XIX – початок XX ст.)

Тема 3. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)

Тема 4. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.)

Тема 5. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)

Тема 6. Економічна теорія К.Маркса та соціал-демократичні економічні концепції

Тема 7. Розвиток неокласичних ідей у XX ст.

6. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	інд	с.р.		л	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Характеристика доіндустріальної економіки та економічні погляди того часу										
Тема 1. Предмет та метод історії економіки та економічної думки	2	2				10				10
Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій	9	2	2		5	10				10
Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.)	9	2	2		5	10				10
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст. ст.)	14	2	2		10	12	2			10
Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI— перша половина XVII ст.)	14	2	2		10	10		2		10
Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII- перша половина XIX ст.)	14	2	2		10	10				10
Модульний контроль 1	7		2		5	10				10
Разом за змістовим модулем 1	69	12	12		45	72	2	2		70
Модуль 2										
Змістовий модуль 2. Економіка та економічна думка індустріальної ери										
Тема 1. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції. Основні напрямки економічної думки (друга половина XIX – перша половина XX т.)	9	4	4		5	17	2			15
Тема 2. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX)	9	4	4		5	22				20
Тема 3. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI	18	4	4		10	12		2		20

ст.)								
Тема 4. Економічна теорія К.Маркса та соціал-демократичні економічні концепції	12	2			10			10
Тема 5. Розвиток неокласичних ідей у XX ст.	14	4	4		10	22		7
Модульний контроль 2	7		2		5	2		72
Разом за змістовим модулем 2	111	18	18		45	75	2	14
Усього годин	150	30	30		90	150	4	2

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів передбачає підготовку питань до розгляду з дисципліни «Історія економіки та економічної думки», які виконуються самостійно і оцінюються як частка навчального курсу з урахуванням у загальній оцінці за дисципліну.

Види і форми самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість годин за змістовим модулем
1. Обов'язкові			
1. Доопрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	До кожного практичного заняття	Експрес опитування, конспект	
2. Опанування самостійних питань до практичних занять:			
Тема 1. Предмет та метод історії економіки та економічної думки - Історичні типи та форми організації господарства та їх еволюція. Економічне зростання і його детермінанти. Економічний розвиток, його критерії та детермінанти. Підходи та критерії періодизації господарського розвитку суспільства.	Практичне заняття 1	Експрес опитування, конспект	
Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій Неолітична революція та її вплив на господарський розвиток первісного суспільства. Система «влада-власність» та її роль в розвитку господарства Давнього Сходу.	Практичне заняття 1	Експрес опитування, конспект	
Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.) Осьовий час та його роль у формуванні Західної та Східної цивілізацій. Віллі та латифундії. Праці Ксенофонта («Домострой», «Про доходи»), Платона («Держава», «Закони»),	Практичне заняття 1	Експрес опитування, конспект	4

Аристотеля («Етика», «Політика», «Афінська політика»), Катона Старшого («Про землеробство»)			
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст. ст.) «Салічна правда». Феодальні форми господарства та їх висвітлення у «Капітулярії про вілли», «Повість минулих років», «Руська правда», «Галицько-Волинський літопис».	Практичне заняття 2	Експрес опитування, конспект	4
Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI—перша половина XVII ст.) Наслідки Великих географічних відкриттів та їх значення для розвитку світової економіки. Господарства суспільств Європейської цивілізації на етапі становлення централізованих імперій. Особливості меркантилістської політики західноєвропейських держав в період зародження ринкового господарства.	Практичне заняття 3	Експрес опитування, конспект	2
Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII- перша половина XIX ст.) Д.Рікардо і К.Маркс про промисловий переворот та його наслідки. А. Сміт про мануфактуру. К.Маркс про фабрику. Економічні погляди Т.Мальтуса. Економічні погляди Ж.Б.Сея. Економічні погляди Дж.С.Мілля. Історичні та соціально-економічні умови утворення США. Особливості становлення ринкового господарства в США. Роль ліберальної економічної теорії Г.Ч. Кері в розвитку капіталістичних відносин у країні. Економічні погляди С.Сімонді. Економічні погляди П.Ж.Прудона. Економічні погляди К.Родбертуса. Економічні погляди Ф.Лассалю. Економічні погляди соціалістів-утопістів: К.А.Сен-Сімона, Ш.Фур'є, Р.Оуена. Економічні погляди представників німецької історичної школи: Ф.Ліста, В.Рошена, Б.Гільдебранда, К.Кніса, Г.Шмоллера, К.Бюхера, Л.Брентано, М.Вебера, В.Зомбарта.	Практичне заняття 4 Практичне заняття 4 Практичне заняття 5 Практичне заняття 5	Експрес опитування, конспект Експрес опитування, конспект Експрес опитування, конспект Експрес опитування, конспект	10

Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.) Економічна думка Р.Штольца, Р. Штаммлера, О. Шпанна, Ф. Оппенгеймера. Маржинальна революція. Економічні погляди представників Австрійської школи маржиналізму: К. Менгера, О. Бем-Баверка, Ф. Візера. Економічне вчення Дж.Б.Кларка. Економічні погляди представників лозаннської школи аржиналізму: Л. Вальраса, В. Парето.	Практичне заняття 6	Експрес опитування, конспект	4
Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрями економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.) Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці. Вплив німецької історичної школи на розвиток економічної думки в Україні.	Практичне заняття 6	Експрес опитування, конспект	2
Тема 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.) Становлення світового господарства. Концепції імперіалізму як відображення зовнішньоекономічної політики країн Західної Європи. Причини виникнення та наслідки економічної кризи 1929-1933 років для країн Європейської цивілізації. Економічна криза 1929-1933 років та особливості її прояву в Англії та Франції. Особливості економічної кризи 1929-1933 років у Німеччині. Роль німецької школи неолібералізму у господарському відродженні країни.	Практичне заняття 7 Практичне заняття 7	Експрес опитування, конспект Експрес опитування, конспект	4
Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.) Концепції НТР. Вплив державного регулювання на розвиток національних економік Англії та Франції у 50-70-ті роки XX ст. Німецьке економічне «диво» та роль представників німецького неолібералізму в його підготовці. - Економічне зростання у США в 50-70-ті	Практичне заняття 8	Експрес опитування, конспект	2

роки XX ст.			
Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.) Особливості розвитку господарства Великої Британії та США та їх відображення в англійському та американському посткейнсіанстві. Зміна ролі факторів економічного розвитку та еволюція інституціоналізму у другій половині XX – на початку XXI ст. Теорема Р.Коуза. Інтеграція Європи та особливості економічного розвитку в її умовах	Практичне заняття 8	Експрес опитування, конспект	9
Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці Радянська індустріалізації, її джерела і соціально-економічні наслідки. Форми господарювання в аграрному секторі України в 20-30-ті роки XX ст. Суцільна колективізація та її наслідки. Вибір економічної стратегії розвитку в повоєнний період. Джерела відбудови та розвитку господарства. Обґрунтування необхідності та шляхів подальшого реформування радянської економіки у процесі теоретичних дискусій початку 60-х років. «Косигінська» реформа (1965 р.), її суть та реалізація в Україні.	Практичне заняття 9	Експрес опитування, конспект	6
Тема 13. Формування основ ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.) Становлення та розвиток засад ринкової економічної системи в Україні (друга половина 90-х років). Реформування аграрного сектора України у 90-ті роки XX ст. Презентації матеріалів за темами. Виступ за додатковою доповіддю теми дисциплін, на семінарському занятті Виступ на конференції, науковому семінарі, круглому столі та ін. Підготовка статті, роботи на конкурс та ін.	Практичне заняття 9	Експрес опитування, конспект	3
		Доповідь	10
		Доповідь, конспект	10
	Індивідуально	Доповідь	15
	Індивідуально	Стаття, конкурсна робота та ін.	15
	Індивідуально		
	Індивідуально		

Всього: 90 год

8. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Для поточного контролю знань студентів використовуються:

- опитування на семінарських заняттях;
- перевірка наявності самостійно виконаних практичних завдань;
- експрес опитування;
- тестовий контроль знань;
- модульна контрольна робота.

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з дисципліни здійснюється за кредитно-модульною системою, згідно якої семестрова оцінка з дисципліни формується за результатами поточного модульного контролю, виходячи з 100 балів, які накопичуються за встановленими об'єктами. Об'єктами поточного модульного контролю є:

- відвідування лекцій і семінарських занять із наявністю конспекту;
- активність на семінарських заняттях;
- виконання самостійної та індивідуальної роботи;
- експрес-опитування;
- тестовий контроль;
- перевірка знань за результатами модульної контрольної роботи.

Результати поточного контролю знань студентів оцінюються за 100-бальною шкалою шляхом накопичення отриманих балів. Студент може отримати екзаменаційну оцінку згідно набраних балів (таблиця 9) за умови, що він виконав всі види обов'язкових робіт з дисципліни.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Відповіді на семінарах	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні.
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	МК	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	МК	
3	4	3	4	3	3	5									25
5	8	5	8	5	5	10									46
							4	4	3	4	3	3	3	5	29
							5	5	5	8	5	5	5	10	48
														5-15	
															61-100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендовані джерела інформації

Базова

- Історія економічних вчень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, Поручник та ін.: За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко - К.: КНЕУ, 2001 – 564 с.
- Проскурии П.В. Історія економіки та економічних вчень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації. Навч. посіб. – К.:КНЕУ,2005. – 372 с.
- Історія економічних вчень: Підручник.: У 2 ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича - К.: Знання, 2005. – 234 с.
- Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія. Навч. посібник. „Знання-Прес” - К., 2004. – 570 с.
- Історія економіки та економічної думки : підруч. / В. В. Козюк, Л. А. Родіонов, О. В. Дзютопольський [та ін.] ; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонові. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015 – 792 с.

Допоміжна

- Історія економічної думки України / Р.Х.Васильєва, Л.А.Горкіна, Н.П.Петровська та ін - К.: Либідь, 1993. – 272 с.
- Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України.: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 2004. – 454 с.

3. Туган - Барановский М.І. Політична економія. Курс популярний. / Відп. Ред. Т.І.Дерев'янкін. – К.: Наукова думка, 1994. – 263 с.
 4. Букіна Т.В. Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для студентів економічних спеціальностей. – Первомайськ, 2014 р.
 5. Букіна Т.В. «Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 051 Економіка, 076 Облік і оподаткування, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної та заочної форми навчання. – Первомайськ, 2022 р. – 50 с
- Інформаційні ресурси.** Фахові періодичні видання: Журнал «Економіст», «Економіка підприємства», «Економіка України», «Персонал», «Бізнес»

Викладач

к. і. н., доцент Букіна Т.В.